

Bölüm 1

PALYATİF BAKIMDA EĞİTİM

Adem AKÇAKAYA¹
İbrahim AYDOĞDU²

Palyatif bakım, kanser ile mücadelenin en önemli yapı taşı ve kanser tedavisinin olmazsa olmazıdır. Palyatif bakım, terminal dönem hasta bakımı gibi algılsa ve palyatif bakım hizmeti için başvuran hastaların büyük bir bölümü kanserli hastalar olsa da (%90); bunun dışında diğer kronik hastalığı olanlar da (Alzheimer hastalığı, felçli hastalar, diyabetikler gibi) palyatif bakım hizmetine gereksinim duyabilmektedir. Palyatif bakım sadece hastalara yönelik değildir; aynı zamanda verilen hizmetler hastaların ailesini de içerir. Kabullenme, bilgilendirme ve yas ile mücadele palyatif bakımın önemli parçalarındandır. Hasta ve yakınlarının tüm sorunlarını toplu olarak değerlendirir ve çözüme kavuşturmayı hedefler. Esas amaç, hastaların yaşam kalitelerini artırmak ve terminal döneme giren olguları ölüme daha rahat ve huzurlu bir şekilde ulaşmalarını sağlamaktır.¹

Palyatif bakım Amerika, İngiltere, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde ayrı bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmiştir. Farklı semptomların (kemik ağrısı, nöropatik ağrı, kusma, depresyon, dispne, kas spazmı, terminal deliryum gibi) tedavileri için rehberler vardır. Amerika Tıp Birliği (American Medical Association) doktor ve hemşirelere yaşam sonu bakımı konusunda eğitim programı uygulamaktadır. Bu programlarda terminal dönemde görülen semptomların (ağrı, deliryum, dispne anksiyete vb.) kontrolü ile ilgili standartlar verilmektedir.²

Avrupa Palyatif Bakım Birliği, palyatif bakımda eğitim konusunda çalışmalar yapmakta ve bu konu ile ilgili rehberler yayınlamaktadır. Palyatif Bakım Hemşireliği Eğitim Rehberi (The European Association for Palliative Care-2004) ve Tıp Eğitiminde Palyatif Bakım Eğitimi Geliştirme Rehberleri (The European Association for Palliative Care-2013) oluşturarak üniversitelerin palyatif bakım eğitimi konusunda üzerinde durulması gereken konuları (palyatif bakım ve önemi, ağrı ve diğer semptomların yönetimi, psikososyal ve manevi [spiritüel] bakım, palyatif bakımda etik ve yasal konular, iletişim, ekip çalışması) belirlemiştir.

¹ Prof. Dr., Bezmialem Vakıf Üniversitesi, drakcakaya@yahoo.com

² Dr. Öğretim Üyesi, Bezmialem Vakıf Üniversitesi, draydogdu@yahoo.com

Manevi Destek Personelinin Yeterliklerinde İse Aşağıdaki Nitelikler Aranmıştır.

- a) Lisans düzeyinde dini yükseköğrenim mezunu olmak,
- b) Hastanelerde manevi destek hizmetine yönelik olarak Bakanlık ve Başkanlık-ça ortaklaşa düzenlenen eğitimi başarı ile bitirmektir.

Günümüzde halen Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hastane ve palyatif bakım merkezlerinde görevlendirilecek eğitilmiş din görevlileri yetiştirilmesi için bir çok eğitimler düzenlenmektedir.²¹

KAYNAKLAR

1. Gültekin M, Özgül N, Olcayto E, Tuncer M (2010). Türkiye’de Palyatif Bakım Hizmetlerinin Mevcut Durumu. *Türk Jinekolojik Onkoloji Dergisi*, 1, 1-6.
2. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) (2010). *Kanser Hastalığı Konusunun Araştırılarak Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (Dönem: 23, Yasama Yılı: 5, Rapor No: 648)*. (14/03/2017 tarihinde <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/134> adresinden ulaşılmıştır)
3. Harvard University (2016). *The Harvard Medical School program in Palliative Care Education*. (05/02/2016 tarihinde <https://pallcare.hms.harvard.edu/> adresinden ulaşılmıştır).
4. Ramjan JM, Costa CM, Hickman LD, Kearns M, Phillips JL (2010). Integrating palliative care content into a new undergraduate nursing curriculum: the University of Notre Dame, Australia--Sydney experience. *Collegian*. 17 (2), 85-91. PubMed PMID: 20738061.
5. Ozcelik H, Fadiloglu C, Karabulut B, Uyar M (2010). Palliative care activity in the field of oncology in Turkey. *J Palliat Care*. 26 (4), 305-310. PubMed PMID: 21268524.
6. Bingley A, Clark D (2009). A comparative review of palliative care development in six countries represented by the Middle East Cancer Consortium (MECC). *J Pain Symptom Manage*. 37 (3), 287-296. doi: 10.1016/j.jpainsymman.2008.02.014.
7. T.C. Sağlık Bakanlığı Kanser Daire Başkanlığı (2017). *Palyatif Bakım Nedir?* 12/08/2017 tarihinde <http://kanser.gov.tr/daire-faaliyetleri/palyatif-bakim/70-palyatif-bakim-nedir.html> adresinden ulaşılmıştır).
8. Pastrana T, Jünger S, Ostgathe C, Elsner F, Radbruch L (2008). A matter of definition--key elements identified in a discourse analysis of definitions of palliative care. *Palliat Med*. 22 (3), 222-232. doi: 10.1177/0269216308089803.
9. Palyatif Bakım Derneği (2015). *Palyatif Bakım*. (03/12/2015 tarihinde <http://www.palyatifbakim.org/> adresinden ulaşılmıştır).
10. Middle East Cancer Consortium (MECC) (2015). Levels of Evidence for Supportive and Palliative Care Studies (PDQ®)–Health Professional Version. (03/12/2015 tarihinde <https://www.cancer.gov/publications/pdq/levels-evidence/supportive-care> adresinden ulaşılmıştır).

11. Tan HD, Kafalı H (2009). Cancer Pain Management in Palliative Care Patients. Leading the Way in Pain Control: A MECC/ONS Course for Oncology Nurses. *J Pediatr Hematol Oncol.* 31 (8), 614.
12. Onkoloji Hemşireliği Derneği (2015). *Palyatif Bakım Hemşireliği*. (03/12/2015 tarihinde <http://www.onkohem.org.tr/index.php?id=158> adresinden ulaşılmıştır).
13. Özçelik H, Fadıloğlu C, Karabulut B, Uyar M, Elbi H, Eyigör S, Onen Sertöz O, Eyigör C, Hophancı Bıçaklı D, Çalışkan Z, Ozaydemir G, Güzel Y, Kuzeyli Yıldırım Y (2014). Case management based multidisciplinary care protocol in the palliative care of cancer patients. *Agri.* 26 (2), 47-56. doi: 10.5505/agri.2014.93585.
14. Fizyoterapist (2018). *Palyatif Bakımda Fizyoterpi ve Rehabilitasyon*. (26/01/2018 tarihinde <http://fizyoterapist.blogspot.com/2017/10/palyatif-bakimda-fizyoterapi-ve.html> adresinden ulaşılmıştır).
15. Resmî Gazete (2013). *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği*. (27/04/2017 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130209-3.htm> adresinden ulaşılmıştır).
16. Monroe B (1994). Role of the social worker in palliative care. *Ann Acad Med Singapore.* 23 (2), 252-255. PubMed PMID: 7521619.
17. Saruç S (2013). Palyatif ve yaşam sonu bakımda sosyal hizmet uzmanının rolleri ve sosyal hizmet mesleği standartları. *Toplum ve Sosyal Hizmet.* 24 (2), 193-207.
18. T.C. Sağlık Bakanlığı (2017). *Hasta Hakları Yönetmeliği*. (24/11/2017 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
19. Dünya Tabipler Birliği (1995). *Bali bildirgesi*. (22/10/2018 tarihinde https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/27597,balibildirgesi1995pdf.pdf?0&_tag1=B11585D119972BBDC2B4602EA47A5671C9CA3A6A adresinden ulaşılmıştır).
20. Diyanet İşleri Başkanlığı (2017). *Sağlık kuruluşlarında manevi destek hizmetlerinin yürütülmesine dair yönerge*. (30/11/2017 tarihinde <http://hukukmusavirligi.diyadinet.gov.tr/Documents/Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20Kurulu%C5%9Flar%C4%B1nda%20Manevi%20Destek%20Hizmetlerinin%20Y%C3%BCr%C3%BCt%C3%BCmesine%20Dair%20Y%C3%B6nerge.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
21. Diyanet İşleri Başkanlığı (2018). Evde Palyatif Bakım Manevi Destek Semineri. (12/12/2018 tarihinde <https://izmir.diyadinet.gov.tr/Sayfalar/contentdetail.aspx?Menu-Category=Kurumsal&contentid=655> adresinden ulaşılmıştır).